

КОНЦЕПЦІЯ ДУШІ ЗА ЯКОБОМ БЬОМЕ В ФІЛОСОФСЬКОМУ РОЗУМІННІ ЗДОРОВ'Я

Одинець О. аспірантка кафедри філософії і педагогіки НТУ Дніпровська політехніка" email: ok.alisa@ukr.net, orcid 0000-0001-6575-0695

Представлено дослідження філософської концепції душі в контексті ідеї християнської теології про триєдність Бога-Отця, Бога-Сина та Святого Духа німецького містика і філософа Якоба Бьоме. У дослідженні відстежена аналогія душі з рухомим принципом Святого Духа, що стає посередником не тільки між тілом і духом, а також плинною субстанцією, що здатна єднати світи, трансформуватися та впливати на духовний розвиток людини і, в свою чергу, на її здоров'я.

Ключові слова: душа, модель здоров'я, холістична модель, холістичне здоров'я, модель «дух-душа-тіло», екзистенціональна модель здоров'я, причинно-холістична модель.

THE CONCEPT OF THE SOUL ACCORDING TO JAKOB BÖHME IN THE PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF HEALTH

Odynets O., PhD student, Department of Philosophy and Pedagogy, NTU "Dnipro Polytechnic" email: ok.alisa@ukr.net, orcid: 0000-0001-6575-0695

The study presents a philosophical concept of the soul in the context of the Christian theological idea of the Trinity—God the Father, God the Son, and the Holy Spirit—as interpreted by the German mystic and philosopher Jakob Böhme. The study traces an analogy of the soul with the moving principle of the Holy Spirit, which becomes an intermediary not only between body and spirit but also as a fluid substance capable of uniting worlds, transforming, and influencing a person's spiritual development and, consequently, their health.

Keywords: soul, health model, holistic model, holistic health, "spirit-soul-body" model, existential health model, Causal-holistic model.

Криза людини та її здоров'я вимагає глибокого розуміння аспекту душі, без якого неможливий цілісний підхід до людського благополуччя. Філософи від давнини до сучасності прагнуть пояснити природу людського існування, пізнання і моралі через концепцію душі. Еволюційний шлях розуміння душі до періоду середньовіччя привів до формування концепції людини як триєдності духу, душі та тіла. Такий підхід став фундаментом і для розуміння цілісного здоров'я, що враховує взаємозв'язок між психічним станом, духовними потребами та фізичним благополуччям індивіда, що зберігається до сьогодення. Однак, душа в понятті здоров'я асоціюється саме з психічним здоров'ям, що недостатньо для розуміння цілісного здоров'я та потребує більш глибокого наукового аналізу, спроба якого буде зроблена в цій роботі, спираючись на містичний досвід німецького теолога Якоба Бьоме.

Німецький містик Якоб Бьоме (1575-1624 рр.), виходячи з ідей християнства, та спираючись на твори Майстера Екхарта та Парацельса, а також на свій

власний містичний духовний досвід, створює систематичне уявлення про божественну триєдність світу та її відображення в людині. Бьоме передає цю систему поглядів у своєму прижиттєвому творі «Аврора, або вранішня зоря, що сходить» (1612 р.), а також в інших працях, які були видані його послідовниками після його смерті, зокрема у праці «Про потрійне життя людини» (1620).

У космології Бьоме Бог двоїстий, він включає гнівний елемент Отця і його серце, благодіючий елемент — Сина, що входить в темряву земного життя. Сизигія конфлікту між протилежними полюсами створює третє начало — Святий Дух як безперервну взаємодію Отця і Сина у часі. Людина ввібрала в себе всю троїчність: «Розумій прямо й високо: людський дух у своєму потрійному вигляді включає в себе всі три начала: Царство Боже, царство пекла та царство цього світу, і віддає з себе джерело, форму та образ усіх істот — небесних, земних чи пекельних» («Про потрійне життя»). Царство цього світу — це світ реальності людини, що освітлюється Святим Духом, який приносить небесне буття в земне життя людини. «Святий Дух відіграє провідну роль не в зовнішньому, земному тілі, а у внутрішньому, небесному. Коли Дух Божий втілюється у людському образі, небо увійшло в людину» («Листи в захист»).

Все божественне творіння, на думку Бьоме, формується через три Принципи або три Начала. Перший Принцип: Бог-Отець, який вбирає все проявлене і не-проявлене, і світ і темряву, і любов і гнів, що в святому писанні розділюється на: Бог-Отець Земний, що включає всі земні творіння, в тому числі людину та Бог-Отець — Небесний, що стає джерелом звернень та прагнень людини. За Бьоме Дух, що є проявом Бога-Отця має сім якостей. Три вищі якості відносяться до небесного життя, три нижчі є проявом земного життя, а четверта якість, що названа Бьоме «вогонь життя» має двоїстість, як вогонь Божий та вогонь пекельний («Аврора»). За подобою Бога Отця формується семирівнева людина у земному світі. Другий Принцип — це Син Божий, що є концентрацією всіх благосних сил Бога-Отця, тобто вбирає три вищі якості Духу. Це центр і серце Бога-Отця, саме цей Принцип в християнських ученнях відправлений від Отця Небесного до людей, щоб показати путь до Бога-Отця та у земному житті відповідає вищим людським цінностям. Третє Начало, за Бьоме — це Святий Дух, який є взаємопроникненням двох перших Принципів: «Дух Святий — текуче з'єднання двох Начал, переливання Бога Отця в Бога Сина і тому дух не може бути написаний, тому що він не створіння, а текуча сила Божа» («Аврора», гл. III, §23). Святий Дух — це творчість життя, це текучий процес одухотворення матерії, це постійна трансформація, яка відповідає якості душі: «це є твоя душа, що дійсно означає Святого Духа, що походить від Отця і Сина та пануючого в усьому Отця; тому що душа людини керує всім тілом. Але тіло або тваринна плоть у людині означає мертву, зіпсовану землю, яку людина сама причинила йому своїм падінням, що наступить на його місце» («Аврора», розд. III, 41-43]. В цьому уривку визначається різниця між «тваринною плоттю» (трьома нижчими якостями духу) і «всім тілом» (всі сім якостей): тваринна плоть — це те, що потребує зречення, те, що є джерелом гріхів, те, що взагалі не є Принципом, тоді як «все тіло» — є вмістилище духу всього Отця, що має в собі Бога Отця, Сина та Святий Дух. Тоді Отець-

Небесний, що вміщує в собі тільки чисте божественне буття, стає троїстою над-системою для системи людини, та відображає три вищі рівня, але в небесному прояві, що стають відповідно 8,9,10 рівнями. Цей потрійний метасистемний комплекс не вбирає земної прояв людини, а існує як призначення, ідея та сенс життя, завдання Духу, формуючи причинно-холістичну модель людини. (рис.1).

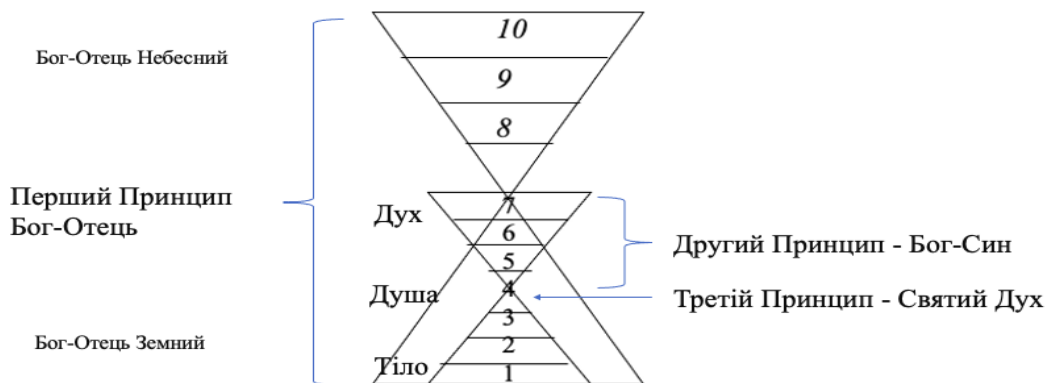

Рис. 1. Три Принципа Бьоме в системі людини «дух-душа-тіло»

У цьому випадку Дух як надсистема, втілюючись у матерію через душу, визначає її потребу в якісному розвитку через внутрішню трансформацію, та сприяє одухотворенню матерії. Така концепція відповідає ідеї сублимації духа М. Шелера, теорії космопсихізму Філіпа Гоффа, та ідеї українського мислителя В. Полякова, засновника наукової течії універсології, що до первинності та детермінованості надсистемного комплексу в системі, яка саморозвивається.

Таким чином душа за Бьоме має кореляцію зі Святим Духом. Вона є ворота єднання з Богом, та одночасно точкою біфуркації, точкою вибору самої людини, що проявлена через четверту якість – двоїстий «вогонь життя». Душа вбирає в себе найвище проявлення Духа Бога Отця, що освітлюється Святим Духом, та найнижче земне проявлення; вона текуча і змінювана, її стан залежить від того, де вона знаходиться: в темниці та стражданнях під владою земного «тіла», або в визволенні під керівництвом «Духа». У прагненні до Бога-Отця душа, долаючи пристрасті та гріховність тіла (зокрема хворобу), проходить трансформацію та інверсію вже зсередини назовні, впливаючи на «царство цього світу». Це відображає ідеї алхімії як шлях від неблагородного до благородного стану, що пізніше названо Юнгом «психологією», підтверджує концепцію І. Пригожина про розвиток системи через вихід на новий рівень, а також узгоджується з теорією В. Полякова, який розглядав параметр енергії як перехідний процес, що формується через інверсію у взаємодії часу та простору. У цій концепції хвороба як прояв тілесної гріховності виступає активатором трансформації душі й духовного зростання людини вздовж осі трансцендентності. У процесі цього розвитку який спонукають людину до співтворчості з Духом у земній реалізації божественних ідей та зміни у «царстві цього світу». Такий шлях вимагає змін у способі життя, що сприяють відновленню здоров'я тіла.